

mensch, die hongert naar onvergankelijke waarheid.

Als op een dag de Zwerver van den Arno dwaalt in de bergstreken van de golf van Spezia, ontmoet hij de monniken van het klooster Santa Croce. Zijn sombere blik op de golven en de wolken doet hen aan den peinzenden vreemdeling vragen, wat hij zoekt. Dante antwoordt: *Pace, den vrede!*

Zoo, als de Dichter van de *Commedia* trad Millet in de natuur.

„Ce que je connais de plus gai, c'est le calme, le silence....” Hij ondergaat de wijding van het vredige landschap. 't Stemt hem peinzend en droomend. En droeve mijmeringen, die toch ook haar heerlijkheid hebben, vervullen zijn gemoed. Aan het eind van den dag en na zijn werk gaat hij dikwijls naar het woud, dat zoo schoon is in zijn verheven zwijgen. De plechtige rust ontzet hem. Soms keert hij verslagen terug en betrapt er zich op, wezenlijk vrees te koesteren. Klein en onaanzienlijk voelt hij zich in het geweld van het natuurzwijgen, waarin eeuwige dingen tot de ziel toetreden. O! die boomen, waarvan de kruinen in den avondwind zuchtend ruischen. Is het niet 'n koor van veel héél droeve stemmen, die het lied der

eenzaamheid doen hooren. 't Hart trekt er van samen en wordt van weedom vervuld.

Zou de peinzende Millet ooit een woud schilderen, hij zou niet willen doen denken aan smaragden en topazen, doch aan het groen en de schaduw van het bosch. Aan zijn duistering, die doorsponnen is van geheimen en het hart van een mensch ver-ruimt en tevens doet inéénkrimpen.

Zoo zit hij onder een boom en geniet de volle rust. Daar verschijnt op een klein voetpad een armoedige figuur, die een takkenbos draagt.

In zijn brief zegt Millet daarvan: „La façon inattendue et toujours frappante dont cette figure vous apparaît vous reporte instantanément vers la triste condition humaine, la fatigue.” Verder spreekt hij ervan, hoe in de bebouwde streken en dikwijls weinig vrucht-

LA BERGÈRE AVEC SES MOUTONS (TEEKENING).

bare vlakten, men gravende en spittende figuren soms ziet, die zich van tijd tot tijd oprichten in de lenden of het voorhoofd met den rug van de hand afwisschen en het woord verschijnt hem: „Tu mangeras ton pain à la sueur de ton front.”

En echter, hoewel dit moeizaam werk, dat den rug pijnlijk kromt, niets vroolijks en speelsch' ver- toont, vindt Millet toch daar,